

even omzien

Zonnesteken en gestoofde appels

door Frank de Klerk

Het kan ook anders met de zomer. Die van 1911 spant wat droogte en extreme omstandigheden betreft de kroon. Ouden van dagen die hem hebben meegeemaakt raken nog verhit als ze het erover hebben. Al in mei van dat jaar beginnen de temperaturen op te lopen. Perioden van langdurige droogte worden afgewisseld met hevige onweersbuien. Vaak is het een droge donder, waar geen regen bij zit.

De langdurige droogte maakt het leven er niet eenvoudiger op. De voorbereidingen voor de waterleiding zijn in volle gang, maar er ligt nog geen eindje pijp in de grond. Nog minstens twee jaar zijn de mensen aangewezen op drinkwater uit regenbakken, welputten, dorpsvaten, kerken en schoolbakken en zo meer.

In Goes kijken de mensen in 1911 smachtend naar het hoekje van de Kreukelmarkt waar het kantoor van de Zuid-Bevelandsche Waterleiding Maatschappij is gevestigd. De watertoren bij Kloetinge is in aanbouw, nu het leidingennet nog. In deze extreme zomer raken veel van de normale drinkwaterbronnen uitgeput of bedorven. Een paar dooie mussen in de dakgoot kunnen een hele regenbak verpesten.

Als al het drinkwater op Zuid-Beveland op is, moeten er andere maatregelen worden genomen. In dorpen die aan de spoorlijn liggen, zoals Rilland-Bath, stoppen treinen met watertanks. Iedereen kan daar voor vier cent per juk water kopen. Ook in Goes bestaat deze mogelijkheid. De Stationsweg (nu Frans den Hollanderlaan) biedt dagelijks een merkwaardige optocht van kruiwagens met emmers, fietsen met vaatjes, mensen met jukken, die allemaal de voorgeschreven limiet van twee emmers per dag komen halen.

Zonnesteken

Plaatsen met een haventje krijgen water per schip aangevoerd. Uit de wijde omgeving van Goes komen de boeren ten einde raad het slechte water uit de Goese vesten halen voor hun dieren. De directeur van houtbewerkingsfabriek La Vitesse aan het Bekhof, S. van der Peijl, is ze behulpzaam door hiervoor twee pompen ter beschikking te stellen. Tot overmaat van ramp breekt onder het vee een mond- en klauwzeerepidemie uit. Een akelige bijkomstigheid van de tropische hitte is dat veel mensen die verkoeling in het water zoeken, verdrinken. Ook komt het veelvuldig voor dat mensen zonnesteken oplopen, krankzinnig worden of door hitte bevangen dood neervallen.

Bij het uitdiepen van een drooggevalle drinkput in de Poel bij Heinkenszand graaft men heel diep. Opeens begint de waterbron wel een meter hoog te spuiten. De aanvankelijke vreugde over de snel volgelopen put is snel weg als blijkt dat het water zout is. Bij timmerman C. Engelbert in 's-Heerenhoek loopt de temperatuur hoog op. Als hij carbolineum in een vat wil gieten dat buiten in de zon heeft gestaan, vliegt het goedje vanzelf in brand. De brandweer kan geen water vin-

De Duitse firma Carl Francke bouwt in 1911 een watertoren in Goes, maar voor de hete zomer van dat jaar is die niet op tijd af.

den om de ontstane brand te blussen. Uiteindelijk kan een ramp worden voorkomen door de vlammen met modderwater uit een naburige sloot te blussen. Ook slachtoffers van de droogte zijn grote aantallen palingen die zich gemakkelijk in de uitgedroogde sloten rond Hoedekenskerke laten pakken. Ze zijn echter nauwelijks te eten. In de Zimmermanpolder bij Rilland vliegen spontaan de stroklampen in brand. Appels en peren die aan de bomen hangen worden aan de zonzijde gestoofd. Moes druipt langs de boomstammen.

De zomer duurt tot eind september. Al met al valt de schade voor de landbouw in Zeeland nog mee, omdat het weer tot november zacht blijft. Koeien kunnen daardoor veel langer dan normaal in de wei blijven en de boeren zien zelfs kans een extra oogst van hooi binnen te halen.

Vanaf zijn jeugd heeft Dingeman Korstanje slechte ogen. Hij doorloopt enkele klassen van de lagere school en kan zich zo wat ontwikkelen. Als hij ouder wordt gaat

hij, getooid met een dikke bril, met manufacturen langs de deur. Hij woont bij zijn ouders in Maalstede bij Kapelle. In 1911 is hij net dertig jaar en vrijwel blind. De kost kan hij niet meer verdienen. De berichten en gesprekken over de droogte moeten grote indruk op hem hebben gemaakt. Begin 1912 verrast hij zijn streekgenoten met een lang gedicht over de zomer van 1911. Hij bedenkt het en dicteert het aan een jongere broer. Het drukwerkje wordt uitgegeven. Het halve boekje bestaat uit aanbevelingen van het schoolhoofd Van de Brugge en dominee Schmidt, de vader van Annie M. G.

De zomer van 1911 heeft er wel een eenvoudige kroniek aan over gehouden.

Een van de zestig coupletten:

*Bij die groote waterschaarschte
leed dan ook het meest het vee,
Want voor menschen liep het alles
Goddank, nog taam'lijk mee.*